



Op 20 november lieten hier hun leven voor vrijheid en recht:

Ds. B.J. Ader - J.J. van der Munnik - Ph. de Leeuw

P.J. ter Beek - Th. J. Lambrechtsen van Ritthem - V.A.G. van den Bergh



Herdenking Het kruis op de berg

20 november 1944 — 22 november 2021

Groep 8a, Eben-Haëzerschool Rhenen

OPENING

Hier stonden ze, op maandagmiddag 20 november 1944. Met hun gezichten richting Achterberg / Rhenen. Ze worden op een rij gezet. Het vuurpeloton staat op zo'n 10 tot 15 meter afstand. Het doodvonnis wordt voorgelezen. De geweren in de aanslag. 'Feuer!'

APPEL

ARNO:

Met respect en in liefde herdenken wij Jan van der Munnik, 20 jaar

GERT:

Met respect en in liefde herdenken wij Pieter ter Beek, 24 jaar

CHRIS:

Met respect en in liefde herdenken wij luitenant Philip de Leeuw, 30 jaar

MARIJE:

Met respect en in liefde herdenken wij Victor van den Bergh, 26 jaar

ANNE-MARIJE:

Met respect en in liefde herdenken wij Tom Lam-brechtsen van Ritthem, 22 jaar

LENNARD D:

Met respect en in liefde herdenken wij dominee Bas Ader, 34 jaar

PSALM 27

WESLEY:

Dominee Ader werd in de gevangenis getroost met psalm 27. Het begin van deze psalm is letterlijk vervuld. De twee mannen die hem hebben verraden, zijn door het verzet doodgeschoten, nog voordat dominee Ader werd gefusilleerd.

1 Een psalm van David.

De HEERE is mijn Licht en mijn Heil, voor wien zou ik vrezen? De HEERE is mijns levens Kracht, voor wien zou ik vervaard zijn?

2 Als de bozen, mijn tegenpartijen en mijn vijanden tegen mij, tot mij naderden om mijn vlees te eten, stieten zij zelve aan, en vielen.

REINOUD:

3 Ofschoon mij een leger belegerde, mijn hart zou niet vrezen; ofschoon een oorlog tegen mij opstond, zo vertrouw ik hierop.

4 Eén ding heb ik van den HEERE begeerd, dat zal ik zoeken: dat ik al de dagen mijns levens mocht wonen in het huis des HEEREN, om de lieflijkheid des HEEREN te aanschouwen, en te onderzoeken in Zijn

tempel.

PIETER:

5 Want Hij versteekt mij in Zijn hut ten dage des kwaads, Hij verbergt mij in het verborgene Zijner tent; Hij verhoogt mij op een rotssteen.

6 Ook nu zal mijn hoofd verhoogd worden boven mijn vijanden, die rondom mij zijn, en ik zal in Zijn tent offeranden des geklanks offeren; ik zal zingen, ja, psalmzingen den HEERE.

JACQUELINE:

7 Hoor, HEERE, mijn stem, als ik roep; en wees mij genadig en antwoord mij.

8 Mijn hart zegt tot U: Gij zegt: Zoekt Mijn aangezicht; ik zoek Uw aangezicht, o HEERE.

9 Verberg Uw aangezicht niet voor mij, keer Uw knecht niet af in toorn; Gij zijt mijn Hulp geweest; begeef mij niet en verlaat mij niet, o God mijns heils.

LYNDE:

10 Want mijn vader en mijn moeder hebben mij verlaten, maar de HEERE zal mij aannemen.

11 HEERE, leer mij Uw weg, en leid mij in het rechte pad, om mijner verspieders wil.

12 Geef mij niet over in de begeerte mijner tegenpartijders; want valse getuigen zijn tegen mij opgestaan, mitsgaders die wreveld uitblaast.

LYNDA:

13 Zo ik niet had geloofd dat ik het goede des HEEREN zou zien in het land der levenden, ik ware vergaan.

14 Wacht op den HEERE, zijt sterk, en Hij zal uw hart versterken; ja, wacht op den HEERE.

GEDICHTEN VAN DS. ADER

CÉLINE:

In de gevangenis schreef dominee Ader gedichten. Er worden nu twee coupletten voorgelezen. Bij het tweede couplet kun je er aan denken dat het lichaam van dominee Ader een hele novemburnacht in kou en mist heeft gelegen.

ANNE-MARIJE:

Van wie in vree kan heengaan op Uw Woord
Ten afscheid zeeg'nend hoog de hand geheven,
Want hem die U geheel en al behoort
Wordt niets ontnomen: dood is leven!

En nu: Gij zult mij niet verlaten in mijn dood
Maar mij, — als nat de nevels zijn en koud het veld
In eindeloos erbarmen voor eeuwig bergen
Morgenrood in Uw schoot —

LAATSTE WOORDEN VAN PHILIP DE LEEUW

JANNICE:

Ik lees je nu voor de laatste woorden die Philip de Leeuw schreef in de gevangenis aan zijn vrouw Betty. Voor de veiligheid noemt hij haar niet 'mijn vrouw' of zo iets. Niemand mocht weten dat hij met Betty getrouwd was.

'Jij bent altijd mijn trouwste kameraad geweest.'

LAATSTE WOORDEN VAN PIETER TER BEEK

LENNART E:

Een paar ogenblikken voordat Pieter ter Beek op deze plaats werd gefusilleerd, zei hij:
'Leve de koningin!'

KINDERSLACHTOFFERS

RIANNE:

Niet alleen volwassenen werden het slachtoffer van de naziterreur, ook kinderen werden vermoord. In Veenendaal werd de 9-jarige Marietje van Ravenswaay doodgeschoten. In de concentratie- en vernietigingskampen kwamen duizenden kinderen om. Hun leven was kortstondig als het gras, en gelijk een bloem waarvan de steel geknakt wordt door de wind. We zingen daarover uit psalm 103.

Gelijk het gras is ons kortstondig leven,
Gelijk een bloem, die op het veld verheven,
Wel sierlijk pronkt, maar kracht'loos is en teêr;
Wanneer de wind zich over 't land laat horen,
Dan knakt haar steel, haar schoonheid gaat verloren;
Men kent en vindt haar standplaats zelfs niet meer.

GABRIËLLE:

We lezen nu een kinderlied voor. Het gaat over een rabbi die kinderen leert lezen. Daarna zingen we dat lied in het Jiddisch.

Een vuur brandt in de haard
En het is warm in het kleine huis.
En de rabbijn leert de kleine kinderen
het alfabet.
MARIJN:
Onthoud, kinderen,
Onthoud, mijn lieve,
wat je hier hebt geleerd.
Herhaal en herhaal nog een keer,
Komez- alef-o.

CÉLINE:

Leer, kinderen. Wees niet bang.
Ieder begin is lastig.
Geluk heeft de jood die thora leert.
Wat willen we nog meer?

ETIENNE:

Wanneer, kinderen, jullie ouder worden,
zullen jullie begrijpen,
hoeveel tranen er in deze letters liggen,
en hoe veel huilen.

LYNDE:

Leer, kinderen, met enthousiasme,
Zoals ik jullie vertel.
Degene die Hebreuws het beste leert,
die krijgt een vlag.

ZINGEN OFYN PRIPETCHIK

Ofyn pripetchik brent a fayerl
Un in shtub is heys.
Un der rebbe lernt kleyne kinderlekh
Dem alef-beyz.
Zet she, kinderlekh,
Gedenkt'zhe, tayere,
Vos ir lernt do.
Zogt'zhe nokh amol un take nokh amol,
Komez-alef-o.

TWEE MINUTEN STILTE

ZINGEN WILHELMUS : 1 EN 6

Wilhelmus van Nassouwe
ben ik, van Duitsen bloed,
den vaderland getrouwe
blijf ik tot in den dood.
Een Prinse van Oranje
ben ik, vrij, onverveerd,
den Koning van Hispanje
heb ik altijd geëerd.

Mijn schild ende betrouwen
zijt Gij, o God mijn Heer,
op U zo wil ik bouwen,
Verlaat mij nimmermeer.
Dat ik doch vroom mag blijven,
uw dienaar t'aller stond,
de tirannie verdrijven
die mij mijn hart doorwondt.

ALLE LEERLINGEN LEGGEN EEN KLEINE STEEN.